

Metodické doporučení Magistrátu hl. města Prahy k tvorbě odborné sociální zprávy k žadatelům o náhradní rodinnou péči

Uvedená metodika klade požadavek na maximální angažovanost a zainteresovanost sociálních pracovníků při získávání potřebných informací o žadatelích o náhradní rodinnou péči (dále jen „NRP“). Sociální zpráva k žadatelům je jedním z klíčových podkladů spisové dokumentace, ze kterého je mimo jiné vycházeno při rozhodování o zařazení či nezařazení žadatelů o NRP do příslušné evidence (osvojitelé, pěstouni, pěstouni na přechodnou dobu).

Zákonný podklad k postupu Úřadu městské části (dále jen „ÚMČ“) při kompletaci spisové dokumentace žadatelů o zprostředkování NRP – zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPOD“):

- ustanovení § 21 odst. 5 ZSPOD – spisová dokumentace obsahuje:
  - žádost (osobní a kontaktní údaje), osobní dotazníky (informace o vzdělání, zájmech, zdravotním stavu, dětech, bydlení, příjmech atd.),
  - vyjádření souhlasu se zjišťováním dalších údajů o žadateli, s pořizováním kopií osobních dokladů pro účely NRP, s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny – žadatel stvrzuje podpisem žádosti,
  - vyjádření žadatele se souhlasem zařazení do evidence Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí (dále jen „ÚMPOD“), žadatel žádá výlučně o osvojení dítěte z ciziny – zřetelně vyznačit na žádosti,
  - doklad o státním občanství nebo povolení k trvalému pobytu nebo o přechodném pobytu na území ČR trvajícím nepřetržitě po dobu nejméně 365 dnů u cizinců; jde-li o občana EU, lze požadovat i jiný doklad, na základě kterého lze prokázat, že se tento žadatel zdržuje nepřetržitě na území ČR po dobu 365 dnů, nejde-li o cizince, kterému vyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu EU,
  - opis z evidence Rejstříku trestů – vyžádá ÚMČ,
  - doklad obdobný opisu z evidence Rejstříku trestů vydaný ve státech, ve kterých se žadatel zdržoval nepřetržitě déle než 3 měsíce v době od dovršení 15 let do podání žádosti – doloží žadatel, v krajních případech lze nahradit čestným prohlášením žadatele (odkaz § 27 odst. 3 ZSPOD),
  - zprávu ke zdravotnímu stavu žadatele – doloží žadatel potvrzením praktického lékaře,
  - údaje o ekonomických a sociálních poměrech (potvrzení příjmu, daňové přiznání),
  - stanovisko ÚMČ k žádosti o zprostředkování osvojení, pěstounské péče i přechodné pěstounské péče,
  - v případě žádosti o pěstounskou péči vyjádření doprovázejícího subjektu, se kterým má žadatel uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, protože již má svěřeno dítě do pěstounské péče.

Sociální pracovník přijímající žádost odpovědně tuto žádost zkontroluje, zda je žádost řádně a čitelně vyplněna, zda jsou potřebné údaje na žádosti zřetelně označeny (forma NRP, ÚMPOD, čitelnost razítek atd.).

Obsah sociální zprávy

V průběhu tvorby sociální zprávy se sociální pracovník zaměřuje na níže uvedené oblasti:

Osobní anamnéza:

- stručný popis důležitých životních událostí, popis aktuální situace, současné zaměstnání žadatelů,
- mezigenerační vztahy, životní styl partnerů (rodiny), postoje širší rodiny k NRP, zejména členů rodiny žijících ve společné domácnosti s žadatelem,
- preferované hodnoty a zájmy žadatelů,
- představy o integraci přijímaného dítěte a dětí, které již v rodině vyrůstají,
- zaměřit se na zjištění dosavadních výchovných zkušeností a postojů k výchově,
- otevřenost žadatelů ke spolupráci s pomáhajícími institucemi, schopnost vyhledat pomoc, schopnost týmové spolupráce zejména u pěstounů na přechodnou dobu,
- zdravotní stav žadatelů (vycházet z informací získaných při rozhovoru, uvést zejména závažnější onemocnění), v případě zdravotních omezení jak by mohla být ze strany žadatelů kompenzována směrem k náhradní rodinné péči – sociální síť žadatelů (např. v případě hospitalizace, rehabilitace apod. pečující osoby).

Manželství žadatelů (partnerský vztah):

- trvání manželství nebo partnerského vztahu, pořadí manželství, jeho stabilita, dojem, kterým žadatelé při rozhovoru působili (souladní/nesouladní žadatelé, extravertní/introvertní žadatelé, vyjadřování žadatelů atd.).

Děti (vlastní, již osvojené, v pěstounské péči):

- popsat informace o dětech v rodině žadatelů – jejich věk, jakou školu navštěvují, jejich zájmy aj. Zaměřit se i na popis rozhovoru s nimi, např. který z rodičů, popřípadě oba rodiče, sdělili možnost přijmout do rodiny dítě do náhradní rodinné péče, jak se k tomu děti staví – těší se, jsou rozpačité (vždy brát ohled na jejich věk a rozumovou vyspělost).

Rodinná anamnéza:

- jméno, rok narození a povolání rodičů žadatelů,
- jméno, rok narození a povolání sourozenců žadatelů,
- popřípadě další dostupné informace.

Bytové a majetkové poměry:

- zaměřit se na popis prostředí, ve kterém žadatelé žijí (zda se jedná o byt, rodinný domek a v jaké lokalitě – dostupnost služeb, velikost, zařízení, zda je domácnost udržována v čistotě apod.),
- jak velké náklady na bydlení žadatelé mají – vztáhnout to k jejich příjmům a mít na paměti, že informace získáváme s ohledem na budoucí život přijatého dítěte v tomto prostředí, tj. zda majetkové a bytové poměry by do budoucna odpovídaly přijetí dítěte do této rodiny, zda by se mohlo jednat např. i o sourozeneckou skupinu, případně budoucího sourozence již přijatého dítěte, dítě s handicapem apod.,
- v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu, zda jsou dostatečné a vhodné prostory pro přijetí dětí všech věkových kategorií, zejména věkově starších dětí tak, aby dítě mělo k dispozici samostatný pokoj.

Motivace a představy o dítěti:

a) Motivace:

- motivace prezentovaná žadateli,
- motivace s ohledem na ochotu opustit své zaměstnání, případně jiným způsobem zabezpečit na potřebnou dobu celodenní péči o přijaté dítě z důvodu usnadnění jeho adaptace v nové rodině.

b) Představy o dítěti:

- pohlaví, věk, ochota přijmout více dětí postupně nebo sourozeneckou skupinu,
- tolerance ke zdravotnímu stavu dítěte, případně poruchám vývoje, odlišnému etniku,
- postoj k biologickým rodičům, u pěstounů akceptace kontaktů a spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte.

Informace o organizacích zajišťujících pro Magistrát hl. města Prahy odbornou přípravu pro přijetí dítěte do rodiny:

- DC Paprsek – www.dcpaprsek.org, tel. 281 045 941
- Natama – www.natama.cz, tel. 222 733 307
- Dobrá rodina – www.dobrarodina.cz, tel. 773 083 117

Závěr a doporučení

V závěru se sociální pracovník vyjádří k celému průběhu rozhovoru tak, jak ho vnímal. Shrnuty jsou poznatky z rozhovoru na úřadě a poté v přirozeném prostředí žadatelů. Z důvodu, že většinou sociální pracovník žadatele nezná a setkává se s nimi poprvé, je vhodné se s žadateli dohodnout, že si sociální pracovník bude během rozhovoru dělat poznámky (vysvětlit žadatelům důležitost zjištěných informací s ohledem na následný proces zprostředkování NRP). Důležitým se jeví zaznamenat jakékoliv výrazné okolnosti, kterých si sociální pracovník při rozhovoru všimne. Během rozhovoru se žadateli si všimnout, který z žadatelů se více ptá, zda si sami žadatelé již zjistili nějaké informace k NRP, zda jsou v dané problematice orientováni, jak se staví ke spolupráci se sociálním pracovníkem či psychologem po

přijetí dítěte v případě vzniku jakýchkoliv problémů. V případě zájemců o pěstounskou péči nebo pěstounskou péči na přechodnou dobu, zda se již žadatelé zajímali o doprovodné organizace, případně, zda již nějakou kontaktovali. Všimnout si, jak se žadatelé k sobě při rozhovoru chovají, zda se vzájemně doplňují či zda mluví pouze nebo převážně jen jeden z nich a jak druhý reaguje apod. Snahou je zaznamenat co nejširší spektrum informací, které má možnost sociální pracovník při rozhovoru získat. Sociální pracovník má jedinečnou možnost vidět žadatele, popřípadě i děti žijící v rodině, v přirozeném prostředí jejich rodiny, domova. Nezbytné je zaměřit se i na interakci žadatelů, zaznamenat možné rozdíly v chování žadatelů na úřadě, poté v jejich domácnosti. K tvorbě sociální zprávy o žadatelích o NRP by mělo být přistupováno s co největší objektivitou a profesionalitou s ohledem na kvalitu informací potřebných při posuzování v následném procesu vlastního zprostředkování NRP.

Po předání kompletní spisové dokumentace žadatelů o NRP na Magistrát hl. města Prahy není ukončena spolupráce sociálního pracovníka a Magistrátu. Nezbytnou součástí dokumentace jsou stále aktuální kontaktní údaje na žadatele (telefonní a mailové kontakty). Při rozhovoru s žadatelem by měl sociální pracovník na toto žadatele důrazně upozornit a eventuálně je poučit, že je jejich zákonnou povinností změny mající vliv na zprostředkování NRP do 15 dnů vždy ohlásit, a to buď sociální pracovníci ÚMČ nebo pracovníci Magistrátu hl. města Prahy.

V Praze dne 3. 5. 2018

Zpracovala: Bc. Anna Valová, referent NRP

Rozdělovník: ÚMČ Praha 1 – 22, OSPOD – úsek NRP